

יום הקמת המדינה הוא היום בו זכנו ויבנו ריבון העולמים לשוב ולקיים את מצות כיבושה ושיבתה של ארץ-ישראל. ואילו פינו מלא שירה כיס ולשונו רינה כהמן גליו, אין אנהנו מספיקים להודות להלל, אך לשחוק גם-כן אי-אפשר, וצריכים אנו להלל ולהודות יש להתבונן בעניינה המיוחד של מצוה ישוב הארץ ובמשמעות חזרתה לקיומה של מצוה זו.

"הגענו להתחלת קיומה הממשי של מצוה זו, והגנו ממשיכים בה בדרך ההדרגה באור ישועת ד' ומפלאות נסותיו... בדרך כלל קיומ מצוה חלוי בעשייה שלנו, אלא שכאן יש פלא מיוחד. ירשת הארץ היא מצד אחד מצוה של תורה, ועם זה, אפשרות קיומה משולבת באופן נפלא עם סדר ההנהגה האלהית, כמו שהגלות היא גזירה אלהית בעל כורחנו כך גם המצוה הזאת של היציאה מהגלות שייכת רק כשמוכשרים התנאים לקיומה. הקב"ה הוא המכין את שעת הכושר שיסתדרו הדברים במציאות כפי שהם מסתדרים לפנינו. כל זה הוא חלק מהתהליך של ישועת ד', ואנחנו רואים שיר ד' נטויה עלינו באור ישועתו ומפלאות עזרתו.

"זהו ענינו של פרק זמגנו זה, אשר הגענו בו לקיומה של מצוה עלינוה זו: 'לשוב לרשת את הארץ אשר נשבע האל- יתעלה לאבותינו לאברהם יצחק וליעקב' ולא נעובה ביד זולתנו-מן האומות או לשממה" (הוספות לספר המצוות, מצות עשה ד - ואלהיה הגנו באים וממשיכים בה לשם ייחוד קודשא-ברוך-הוא ושכינתו בשם כל ישראל". נראה שאין עוד מצוה בה מתבטא באופן כה ברור עניין זה של ייחוד קודשא-ברוך-הוא ושכינתו' כמצוה זו, בה מתגלה האחדות של האידיאה האלהית והאידיאה הלאומית בהופעתם בארץ בפועל. זהו המצב השלם ביותר של ההתאמה והייחוד של קודשא-ברוך-הוא ושכינתו.

הכבד יצחק וליעקב - סוף פרק ז' - (א)

זכור הזכור. תני ר' חייא משל למלך שהיה לחמת גרד* ונטל בנו עמו, פעם אחת הקנישוהו ומשבע עיניו נטל היה זכור להם וזוכה ואומר הלואי יהיו בני עמי אע"פ שמכניסים אותי, הדא הוא דכתיב ימי יתנו במדבר סלון אורחים אמר הקב"ה הלואי יהיו בני עמי כמו שהיו במדבר שהיו מליני עלי, וזכחתה* בית ישראל ידביבים על אדמתם וישמאו אותה. אמר הקב"ה הלואי יהיו בני עמי בארץ ישראל אע"פ שמסמאין אותה.

א. ארצי חילקו!

לפני תשע-עשרה שנה, בלילה הראשון הזה, כאשר הגיעה אלינו הידיעה על תוצאת דיוניהם של הגויים, "או יאסרו בגויים", לא יכולתי לצאת אל השמחה ברוחב יפו ותוצות ירושלים. אין צורך לספר כמה כלונו קשורים, ואני קשור בקשר קודש, קשר קדושה, קשר חיים וקשר נשמה למדינה, אך בשעות אלה לא יכולתי להצטרף אל השמחה. שבתו בוד אודם כי נטל עליי, באותן שעות ראשונות לא יכולתי להשלים עם הגעשה, עם דברך בנבואה "זאת ארצי חילקו". לא היה אפשר לי בכל רמ"ח אברי וספ"ה גידי, בכל נשמת רוחי וגפשי, לצאת, "זאת ארצי חילקו" איפה חברונו שלטו - האט שוכחים אותה?! איפה שכב שלטו - האם שוכחים אותה?! איפה יריונו שלטו - האנו שוכחים אותה?! איפה עבר הירדן שלטו?! איפה כל רגב ורגב? כל חלק וחלק, כל ארבע אמות של ארץ ד'?! הבידינו לומר על איזה מילימטר מהן? חיללה וחס ושלום! לכן לא יכולתי, או, באותו מצב, שהייתי פצוע כולי, חתך לגורים. את ארצי חילקו! ארץ ד' חילקתם! חישוכים פוליטיים... לא יכולתי לצאת לדקוד ולשמחה. כך היה המצב בלילה הזה וכשעות האלה.

שמעון הרבני

נקודות אור

אמנם, גם עד לחשבת הגדול של ראית האמנה את מעשה ד' הגדול שלנו, בעבוד הכללי, גם במסגרת פרטי של השיגי מדינת ישראל, נראות נקודות האור הגדולות, כקידוש השם וקיום דברו במדינה. מדינת ישראל יוצאת מדי יום הכוזה על מראת העולם. כחותמת הדואר הישראלי מופיע תאריך בריאת העולם - ה'תשי"ח - ובכך, גם כמרים משותפים בהכרזתם של ישראל כי "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". השבת מתקיימת כשבתית מלאכה כרוז שסתי המדינה, ובכזא הישראלי נשמרת השבת והשבתות. ייסוד העצמאות שחל להיות ערב שבת מקדימים אותו. גזירה משום חילול שבת. בהחלטתה החוקית של המדינה מודעת היא, כלפי עם ועולם, שהשבת קרובה, ומשום שמירתה משנים את תאריך השמחה. "עם מקדשי שביעי, כולם ישמחו ויתענגו מטובי".

אימות הכניסה - ארצות חג

דדש רב עירא ויכנין איל משמחה דרב* וימנין איל משמחה דרב (אש) כשי רכתיב ייגדלו הילדו יגמל עתיד הקב"ה לעשות מעשה לצדיקים ביום שיגמל הסוד לרועי של יצחק לארד שאוכלין ושוחין נוהגין לו לאבדום אבינו כום של ברכה לברך ואומר להן איני מברך שיצא מבני ישמעאל אומר לו ליצחק מל וברך אומר להן איני מברך שיצא מבני עשו אומר לו ליעקב מל וברך אומר להם איני מברך שישארו שתי ארוות בחייהן ששתייה הורה לאסור עלי אומר לו למשה מל וברך אומר להם איני מברך שלא זכינו ליכנס לארץ ישראל לא ברזי ולא במחנה אומר לו ליהושע מל וברך אומר להן איני מברך שלא זכרתי לבן דכתיב ידועש בן גון בנני יהושע בנוי* אומר לו ליה מל וברך אומר ישועות אשא ובשם ה' אקרא:

במינין קטן חג

בבב ארצי חילקו וליעקב ויצחק וישראל ארצי חילקו

חדוש מצות ישוב ארץ-ישראל הכללית

"האי יומא דקא גרים!" (פסחים סח, ב) - רבנו הרב צבי יהודה זצ"ל היה חוזר רבות על יסוד זה, שנאמר על-ידי רב יוסף בהקשר לחג השבועות. וכן דרך היום הזה, יום עצמאותנו, מתחלשת השגחת ד' מיוחדת לכל השנה כולה, השגחת ד' הממשיכה את פעולתה והתגלותה במשך כל השנה כולה - שנה שיש בה יום העצמאות היא שנה של עצמאות.

מהי השגחת ד' המיוחדת, העוברת דרך יום עצמאותנו? רבנו הרב צבי יהודה היה אומר שחידוש הריבונות מתוך אותו האומץ והגבורה, שהביאו להחלטת ההכרזה על הקמת מדינת ישראל - זהו היסוד העיקרי בהופעת דבר ד' עלינו ביום זה (ענין לנתיבות ישראל ח"א, לתוקף קדושתו של יום עצמאותנו, עמ' קפא). התלת ריבונות זו על ארצנו, היא שחידשה לאחר אלפים שנה את-עצם מצות ישוב ארץ-ישראל. ברוך השם, אנו ריבוניים בארצנו, ועושים כזה כבעל-בית בביתו! לא עוד במצוה של יחידים עסקינן, אף שיש פוסקים האומרים שיש גם כזה מצוה, אך אין זה עיקר המצוה. העיקר הוא, מה שהתחדשה כאן מצוה צבורית, מה שהתחדש הוא שמעתה אין העליה לארץ-ישראל, ישובה ובנינה, עניין ליחידים, אלא הוא עניין לאומה שלמה, לעם שלם, לעגות בו. העליה היא של עם ריבוני, המחודש את מלכותו, להתחזיר מלכות בית דוד.

הכבד יהושע בן נון וישראל ארצי חילקו - סוף פרק ז' - (ב)

כיצוד הארץ בכל הדורות

המצוה כוללת שני תלמים: "לא נעובה ביד זולתנו מן האומות" - זאת אומרת ירושה, "לא נעובה לשממה" - זאת אומרת שיבה. יש כאן הגדרה יסודית: "זהוירשתם את הארץ" - הכיבוש, ומתוך כך בא המשפט: "וישבתם בה" - ישוב הארץ. הרמב"ן מוכיח לנו שפסמים שמצוות ירשת הארץ וכיבושה נהגות בכל הדורות. כדי לקיים מצוה יש צורך במשפירים. למשל, כמה פעמים קרה שמשלוח ארבע מינים לא הגיע ליהודים ברוסיה. מה לעשות? אין מה לעשות! "לא מצא אתרוך, לא ביא לא פרי ולא ריחון ולא דבר אחר". כך הוא לגבי מצוות כיבוש הארץ, אפילו בנס הגלות. יש מצוה מן התורה של ירשת הארץ, אבל אין אפשרות לקיימה, מחוסר משפירים. ברוך השם, עכשיו הארץ בשלטוננו. יש לנו "אתרוגים" של מלחמה - כדורים, והמצוה חוזרת להיות נוטלת עלינו.

שמעון הרבני

לכאורה צריכים היינו לקיים ימים של שמחה חגים מיוחדים על כל נס שאירע לנו בחסדי ד', אבל כשם שישנם כמה וכמה סוגים של פירות שמכריזים על כולם "בורא פרי העץ", או כדרך שמצוות ישיבה בטובה כוללת הרבה עניינים ופרטים ואנו יוצאים ירי כולם בברכת "ישלב בטובה", כך עלינו לשמח ביום העצמאות ולכלול בו את שמחתנו על כל הניסים הכרוכים בניינו הארץ. כי גם מהלך ההיים הטבעיים ורוד ניסים ונפלאות. כל שקדוקר וכל טעק וכל אוריון המבצר את המדינה. יש בו קדושה אלהית, כל חלק וחלק זהו גילוי של התוכן הלאומי-אלהי של קדושת ישראל. גם אם חסרה אצל רבים התודעה הזאת, שההשגחה העליונה היא היא שמכונת ומנהיגה את הדברים, הרי זוהי מציאות, עובדה קיימת שאינה זהו מנקומה, בין שמכירים בכך ובין שאין מכירים בכך. כמובן, תפקידנו הוא להשתדל לפקוד עניינים, לידע ולהודיע, לברר ולהסביר, כדי שהכל יכירו וידעו, שהדברים יגיעו גם לתודעה. אמנם, עוד לא נבשה לנו כל הארץ, גם ירושלים מקדש-מלכותנו עוד אינה כולה בדינו, גם הכמות וגם האיכות של שלטוננו על ארצנו טעות עוד השלמה ושכלול, אבל הקמת המדינה זוהי תגלית מלכות שמים ועלינו להרבה כשמה ביום העצמאות, שמה על שוכני להיות בארצנו העצמית ותקומה שיתקיימו דברי חז"ל הקדושים, והמשיח בוא ביא. והגאולה תהיה שלמה.

שמעון הרבני - ארצות חג